

“Davacı vekili tarafından, davacı adına tescilli 10/08/2016 tarihli ve 48070 sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi ile 3202.10.00.00.00 gümrük tarife ve istatistik pozisyonunda beyan edilen eşyanın, davalı idare tarafından yaptırılan tahlil sonucunda 3824.40.00.00.00 pozisyonunda yer aldığı, bu pozisyondaki eşyanın ithali için TAREKS belge numarasının ibraz edilmesinin gerekmesine karşın, davacı tarafından TAREKS belge numarasının ibraz edilemediğinden bahisle, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 235/1-c. maddesi uyarınca hesaplanarak karara bağlanan para cezasına vaki itirazın reddine dair işlemin iptali istemiyle GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI adına DERİNCE GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ’ne karşı açılan davada işin gereği görüşüldü;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının II. maddesinin ikinci fıkrasında kanunların Anayasa’ya aykırı olamayacağı belirtilmiş olup; 152. maddesinde ise, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması halinde, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakacağı, Anayasa Mahkemesinin, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını vereceği ve açıklayacağı, bu süre içinde karar verilmezse, mahkemenin davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandıracağı, ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkemenin buna uymak zorunda olduğu hükmüne yer verilmiştir.

Anayasanın bahsi geçen 152. maddesi hükmüne göre, bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yoluyla bir kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, iptali istenen kuralın davada uygulanacak nitelikte olması gerekmekte olup, 4458 sayılı Kanunun 235. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi, dava konusu işlemin dayanağı olması nedeniyle, ilgili Kanun hükmünün işbu davada uygulanacak nitelikte bir kural olduğu açıktır.

4458 sayılı Gümrük Kanununun 3. maddesinin 1. fıkrasının, (28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı Kanunun 2. maddesiyle eklenen) 26. bendinde; “gümrüklenmiş değer” deyimini, Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade edeceği belirtildikten sonra; anılan Kanunun (6455 sayılı Kanunun 12. maddesiyle değişik) 235. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde; eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halinde, eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 2. maddesinde, hukuk devleti ilkesi Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılmış olup: 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin. Özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik

toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı öngörülmüştür.

Hukuk devleti ilkesinin unsurlarından birini, “suç ve cezalar arasında ölçülülük” ilkesi oluşturmaktadır. Buna göre, öncelikle yasa koyucu norm koyarken, insan hak ve özgürlüklerine getirilen sınırlandırmanın sınırı olarak ölçülülük ilkesi ile bağlıdır. İlke ceza hukukuna ilişkin yasal düzenlemeler açısından, bir suç için öngörülen cezanın, bu suçun işlenmesi sonucu bozulan kamu düzeninin yeniden tesisi amacına elverişli, gerekli ve bu amaçla orantılı olması şeklinde tanımlanabilir. Bir başka deyişle, yasa koyucunun ceza saptamadaki yetkisinin sınırlarını hukuk devleti ilkesi oluşturur. Cezaların, suçların ağırlık derecesine göre önleme ve iyileştirme amaçları da göz önünde tutularak, adaletli bir ölçü içerisinde konulması ceza hukukunun temel ilkelerindedir. Suç ile ceza arasındaki oranın adalete uygun bulunup bulunmadığını, o suçun toplum hayatında yarattığı etkiye ve kamu vicdanında aldığı tepkiye göre takdir etme zorunluluğu vardır. Bu orantısallık bağının bulunması, hukuk devleti ilkesinin ve adalet anlayışının bir gereğidir. Yasa koyucu cezaların türünü seçerken ve sınırlarını belirlerken mutlak adalet ölçülerini izlemek zorundadır.

Uyuşmazlık konusu olayda, davacı tarafından ithal edilen eşyanın, davalı idarece yaptırılan tahlil sonucunda 3824.40.00.00.00 pozisyonunda yer aldığı tespit edilmesi üzerine, bu pozisyonadaki eşyanın ithalinin izne bağlı olduğu, ithali için TAREKS belge numarası ibrazının gerektiği ve davacı tarafından anılan belge numarasının ibraz edilemediğinden bahisle, 4458 sayılı Kanunun 235. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca, ithale konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı tutarında para cezası ile cezalandırıldığı görülmektedir.

Bu bakımdan, öncelikle 4458 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasının 26. bendinde tanımlanan ve yasa koyucu tarafından para cezasının hesaplanmasında temel kriter olarak kabul edilen “gümrüklenmiş değer” deyiminin açıklanması gerekmektedir.

4458 sayılı Kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasına, (28.3.2013 tarih ve 6455 sayılı Kanunun 2. maddesi ile eklenen) 26. bendinde; “gümrüklenmiş değer” deyiminin; Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CİF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için ise FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade edeceği belirtilmiş olup, CİF kıymetin, ithal edilen malın bedelinin, sigorta ve taşıma giderleri ile toplamından oluştuğu dikkate alındığında; eşyanın gümrüklenmiş değerinin; (malın bedeli + sigorta gideri + taşıma gideri + ithalde alınan vergiler) toplamından oluştuğu sonucuna varılmaktadır.

Bilindiği gibi, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 235. maddesinin, 6455 sayılı Kanunun 12. maddesiyle değiştirilmeden önceki şeklinde; eşyanın ithali, lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olduğu halde uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi değilmiş veya belge alınmış gibi beyan edildiğinin tespit edilmesi halini düzenleyen bir hüküm bulunmazken, 6455 sayılı Kanunun 12. maddesiyle.

4458 sayılı Kanununun 235. maddesine eklenen 1. fıkranın (c) bendiyle, belirtilen ihlalin tespiti halinde, eşyanın “gümrüklenmiş değerinin iki katı” tutarında idari para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

Olayda, davacı adına tescilli 10/08/2016 tarihli ve 48070 sayılı serbest dolaşıma giriş beyannamesi muhteviyatı eşyanın beyan edildiği pozisyon dışında başka bir tarife istatistik pozisyonunda yer aldığından bahisle, tespit eden pozisyonda yer alan eşyaya isabet eden vergi oranı üzerinden ek olarak tahakkuk ettirilen ve 19.08.2016 tarih ve 18192740 sayılı Ek Tahakkuk kararı ile davacıya tebliğ edilen vergilerin; 3.713,64 TL. gümrük vergisi ve 668.45TL. katma değer vergisi olmak üzere toplam 4.382,09 TL. olmasına karşın; söz konusu eşyanın idarece tespit edilen pozisyonunda ithali için TAREKS belge numarasının ibraz edilmesinin gerekmesine karşın, davacı tarafından TAREKS belge numarasının ibraz edilemediğinden bahisle, 4458 sayılı Gümrük Kanununun 235/1-c. maddesi uyarınca hesaplanarak karara bağlanan para cezası, eşyanın gümrüklenmiş değerinin 2 katı olan 785.049,50 TL. olarak hesaplanmıştır, başka bir anlatımla, ithali belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olmasına rağmen, bu belgenin ibraz edilemediğinden bahisle ödenmesi gereken para cezası tutarı, aynı nedenden dolayı ödenmesi gereken fark vergi tutarının yaklaşık 179 katına ulaşmaktadır.

Öte yandan, 6455 sayılı Kanununun madde gerekçelerinde de açıkça belirtildiği üzere, yasa koyucu tarafından, daha önce, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan ve kaçakçılık suçunun cezası olarak öngörülen gümrüklenmiş değer üzerinden hesaplanan idari para cezasının, aynı fiilin kabahat olarak, Gümrük Kanununda da yer aldığından bahisle, 5607 sayılı Kanun metninden çıkarılarak, 4458 sayılı Gümrük Kanununa eklendiği görülmekle, 5607 sayılı Kanunda daha önce kasten işlenen kaçakçılık suçunun cezası olarak öngörülen bir yaptırımın. Gümrük Kanununa aktarılması suretiyle, kabahat suçunun yaptırımı haline getirilmesi, hukuken daha hafif bir ceza ile cezalandırılması gereken kabahat fiilinin, daha ağır bir ceza ile cezalandırılması sonucunu doğurmakta olup, bu durum, suç ve cezaların ölçülülüğü ilkesine açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, küreselleşen dünya ekonomisinde gerek yurt içi ve gerekse yurt dışı piyasalarda, serbest piyasa ekonomisinin rekabetçi ortamında ayakta kalmaya çalışan ithalatçı firmaların, ülkeye döviz kazandırmak ve geçici olarak ithal edilen eşyanın yurt içinde işlenmesi esnasında istihdama ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmak suretiyle gerçekleştirdikleri ve bu nedenle de, dahilde işleme rejiminde olduğu gibi devletçe teşvik edildikleri ithalat rejimlerinde, geçici ithale konu eşyanın işlendikten sonra süresi içinde yurt dışı edilmediğinden bahisle, yasa koyucu tarafından, evvelce, kaçakçılık suçunun yaptırımı olarak öngörülmüş bulunan gümrüklenmiş değer üzerinden hesaplanan ve olayda olduğu gibi vergi aslının 179 katına ulaşan para cezalarıyla cezalandırılmaları, bu firmaların, ağır piyasa koşullarında ayakta kalmasını imkansız hale getirmekte ve ağır cezai yaptırımların doğal sonucu olarak, iflas ve haciz gibi mülkiyet hakkını sınırlandırıcı işlemlerle karşı karşıya bırakmaktadır.

Açıklanan nedenlerle; 4458 sayılı Gümrük Kanununun 235. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde yer alan “eşyanın gümrüklenmiş değerinin” ibaresinin; Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen “Hukuk Devleti” ilkesine ve bu ilkenin gereği olan “Adalet” ve “Hakkaniyet” ilkelerine, Temel Hak ve Hürriyetlerin sınırlanmasına ilişkin 13. maddesinde yer alan “Ölçülülük İlkesine” aykırı olduğu sonucuna varıldığından, Anayasanın 152. maddesi uyarınca, andan ibarenin iptali istemiyle re’sen Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına, Anayasa Mahkemesinin konu hakkında vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına, beş ay içinde bir karar verilmezse davanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılacağına taraflara bildirilmesine, işbu kararla birlikte, dava dosyası ve içeriği evrakın onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi’ne gönderilmesine, 22/06/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”